

24

Rusycystyczne
Studia
Literaturoznawcze

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu Śląskiego
KATOWICE 2014

RUSYCYSTYCZNE
STUDIA
LITERATUROZNAWCZE
24

NR 3255

24

Rusycystyczne
Studia
Literaturoznawcze

*Słowianie Wschodni –
Literatura – Kultura – Sztuka*

Praca zbiorowa pod redakcją
Haliny Mazurek i Jadwigi Gracli

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2014

REDAKTOR SERII: Historia Literatur Słowiańskich
Bożena Tokarz

RECENZENCI:

Adam Bezwiński

Magdalena Dąbrowska

Joanna Mianowska

Kazimierz Prus

KOMITET REDAKCYJNY:

Iryna Betko

Nina Borkovskaya

Svetlana Goncharova-Grabovskaya

Witold Kołbuk

Ihor Kozlyk

Wanda Laszczak

Bogusław Mucha

Galina Nefagina

Małgorzata Semczuk-Jurska

Beata Siwek

Olga Skackova

Walenty Piłat

Anna Woźniak

REDAKTOR NACZELNY

Halina Mazurek

SEKRETARZ REDAKCJI

Jadwiga Gracla

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library
www.ceeol.com

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne (W imieniu redakcji <i>Jadwiga Gracla</i>)	9
Halina MAZUREK: Postmodernistyczna dramaturgia rosyjska. Wprowadzenie do tematu	11
Witold KOŁBUK: Kasaty unii cerkiewnej w piśmiennictwie rosyjskim XIX wieku	27
Magdalena DĄBROWSKA: Jakowa Galinkowskiego klucz do literatury europejskiej — <i>pro et contra</i>	41
Paulina CHARKO-KLEKOT: Leonid Andriejew — jeszcze pisarz czy już filozof? Teoria panpsychizmu na przykładzie dramatu <i>Jekaterina Iwanowna</i>	51
Mirosława MICHALSKA-SUCHANEK: „Niechże [...] baczy, aby mu się skon udało”. O tytułowym bohaterze <i>Opowiadania o Siergieju Pietrowiczu</i> Leonida Andriejewa	63
Nel BIELNIAK: Metafizyka życia i śmierci w opowiadaniach Aleksandra Kuprina	77
Jadwiga GRACLA: Idea i praktyka. (Kilka uwag o dramacie Jewgienija Zamiatina <i>Pchła</i>)	91
Monika SIDOR: <i>Adlig Schwenkitten</i> w kontekście Aleksandra Sołżenicyna poszukiwań formalnych	99
Marta NIEDZIELA-JANIK: Miasto umarłe w sztuce Niny Sadur <i>Lotnik</i>	109
Мария ПОЛЯКОВА: <i>Generation X</i> или Жизнь без секса, секс без жизни. Герои пьес Дианы Балько	126
Kazimierz PRUS: Współczesna rosyjska modlitwa poetycka. Modlitwa do Boga Ojca	135
Albert NOWACKI: Dzieci przez matkę odrzucone. „Zbędni ludzie rewolucji” w prozie Mykoły Chwyłowego	157
 VARIA	
Violetta MANTAJEWSKA: Marginesy lekturografii: między głosem / esejem / recenzją	171
Recenzja: <i>Samogon. Historia i sposób jego przyrządzania w warunkach domowych</i> . Kon- cepcja, projekt, realizacja graficzna, wstęp R. Maciej. Tłum. z języka rosyjskiego: M.L. Kalinowski, L. Trybus, R. Maciej. Warszawa 2010 (<i>Violetta Mantajewska</i>)	189
Noty o autorach	195

СОДЕРЖАНИЕ

Вступление (От имени редакторов <i>Ядвига Грацля</i>)	9
Галина МАЗУРЕК: Постмодернистская русская драматургия. Введение в тему	11
Витольд КОЛБУК: Ликвидация церковной унии в русской литературе XIX века	27
Магдалена ДОМБРОВСКА: Якова Галинковского ключ к европейской литературе — <i>pro et contra</i>	41
Паулина ХАРКО-КЛЕКОТ: Леонид Андреев — еще писатель или уже философ? Теория панпсихе на основе драмы <i>Екатерина Ивановна</i>	51
Мирослава МИХАЛЬСКА-СУХАНЕК: „Пусть же постарается он, чтобы тем лучше удалась ему смерть”. О титульном герое <i>Рассказа о Сергее Петровиче</i> Леонида Андреева	63
Нел БЕЛНЯК: Метафизика жизни и смерти в рассказах Александра Куприна	77
Ядвига ГРАЦЛЯ: Идея и практика. (Заметки на тему пьесы <i>Блоха</i> Евгения Замя- тина)	91
Моника СИДОР: <i>Адлиг Швенкиттен</i> в контексте формальных поисков Александра Солженицына	99
Марта НЕДЕЛЯ-ЯНИК: Мёртвый город в пьесе Нины Садур <i>Лётчик</i>	109
Мария ПОЛЯКОВА: <i>Generation X</i> или Жизнь без секса, секс без жизни. Герои пьес Дианы Балько	126
Казимир ПРУС: Современная русская поэтическая молитва. Молитвы Богу-Отцу	135
Альберт НОВАЦКИЙ: Покинутые дети. „Лишние люди революции” в прозе Мыколы Хвильового	157
РАЗНОЕ	
Виолетта МАНТАЕВСКА: Поля чтения: между промечанием / эскизом / рецензией	171
Рецензия: <i>Самогон и другие спиртные напитки домашнего приготовления</i> . Проект, реализация, вступление: Р. Мацей. Перевод: М.Л. Калиновский, Л. Трыбус, Р. Мацей. Варшава 2010 (<i>Виолетта Мантаевска</i>)	189
Примечание об авторах	195

CONTENTS

Preface (On Behalf of the Editors by <i>Jadwiga Gracla</i>)	9
Halina MAZUREK: Russian Postmodern Dramatic Works. Introduction	11
Witold KOŁBUK: Dissolution of the Orthodox Church Union in the Russian writings in the 19th century	27
Magdalena DĄBROWSKA: Jakov Galinkovsky's Key to the European Literature — <i>Pro et Contra</i>	41
Paulina CHARKO-KLEKOT: Leonid Andreyev — Still a Writer or a Philosopher. The Theory of Panpsychism on the Example of a Drama by <i>Jekaterina Iwanowna</i> . . .	51
Mirosława MICHALSKA-SUCHANEK: „Пусть же постарается он, чтобы тем лучше удалась ему смерть”. On the Eponymous Protagonist in a <i>Story about Siergiej Pie- trowicz</i> by Leonid Andreyev	63
Nel BIELNIAK: The Metaphysics of Life and Death in Short Stories by Aleksander Kuprin	77
Jadwiga GRACLA: The Idea and Practice. (Some Remarks on the <i>Flea</i> , a drama by Yevgeny Zamyatin)	91
Monika SIDOR: <i>Adlig Schwenkitten</i> in the Context of Aleksandr Solzhenitsyn's Formal Quest	99
Marta NIEDZIELA-JANIK: The Dead City in Nina Sadur's Drama <i>Airman</i>	109
Maria POLAKOWA: <i>Generation X</i> or Life Without Sex & Sex Without Life. Dramatis Personae in Plays by Diana Balyko	126
Kazimierz PRUS: Russian Contemporary Prayer Poems. Prayers to God the Father . . .	135
Albert NOWACKI: Children Abandoned by Their Mother. Redundant Revolutionaries in Prose Works by Mykola Khvylovye	157
VARIA	
Violetta MANTAJEWSKA: The Peripheries of Reading: Between the Gloss / Essay / Review	171
Review: <i>Moonshine. Its History and Preparation in the Home Setting</i> . The Idea, project, Graphic Realization and Foreword by R. Maciej. Translated from Russian by M.L. Kalinowski, L. Trybus, R. Maciej. Warszawa 2010 (<i>Violetta Mantajewska</i>) . .	189
Notes of Contributors	195

Słowo wstępne

Kolejny, 24. już tom „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych” został poświęcony szeroko rozumianej kulturze Słowian Wschodnich. Znalazły się w nim zarówno szkice historycznoliterackie, jak i te, których tematem stała się historia, myśl społeczna, teatr i kultura duchowa. Zaproponowany temat pozwolił więc, w naszym przekonaniu, na ukazanie, drobnej wciąż, cząstki spuścizny kulturowej Słowian Wschodnich i być może uwidocznienie cech wspólnych oraz różnic.

Zawarte w tym tomie artykuły prezentują — podobnie jak teksty w poprzednich tomach — różne szkoły badawcze i różne koncepcje, wiele gatunków wypowiedzi naukowej. Nie tylko pozwala to dostrzec różnice pomiędzy poszczególnymi szkołami, ale przede wszystkim daje możliwość porównań i otwiera nowe perspektywy — badań, dyskusji i dialogu.

Z pewnością do dalszych poszukiwań i eksploracji omawianych zagadnień inspirują teksty o charakterze syntezy autorstwa Haliny Mazurek i Witolda Kołbuka. Szkice te, poświęcone współczesnej dramaturgii i dziejom unii cerkiewnej, porządkują nasze informacje i zachęcają do kolejnych, coraz bardziej szczegółowych badań. Obok nich w tomie znalazły swoje miejsce artykuły poświęcone poszczególnym utworom czy autorom, prezentujące zagadnienia bardziej szczegółowe, ale przez to przybliżające nierzadko zupełnie zapomniane tematy i utwory. Prace te nie są ograniczone ramami rodzaju literackiego lub epoki. Sentymentalizm i literatura podróżnicza, obrazy uwiecznione na kartach dzienników, ponadczasowe i wielkie tematy: życie, śmierć, miłość, poszukiwanie sensu w literaturze modernizmu i epok późniejszych, współczesne poetyckie dialogi z Bogiem, eksperymenty współczesnych dramaturgów, a także poprzedzające je wielkie osiągnięcia teatralne przełomu XIX i XX wieku, wreszcie poszukiwanie idei i sensu w myśli społeczno-filozoficznej — to zagadnienia przedstawiane w zamieszczonych w tym tomie tekstach. Stanowią one kolejny krok ku poznaniu dziedzictwa Słowiańszczyzny Wschodniej, od-

krywanego bez jakichkolwiek ograniczeń, w dążeniu do prawdy i piękna. Ale teksty te są jednocześnie próbą przerzucania mostów łączących narody słowiańskie, poszukiwania pola do dialogu, który pozwoli pokazać, jak „pięknie się różnimy”, także jako badacze tej spuścizny.

Mamy nadzieję, że ten i kolejne tomy „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych” staną się właśnie takim miejscem.

W imieniu redakcji
Jadwiga Gracla

Noty o autorach

Prof. zw. dr hab. **Halina Mazurek**, historyk literatury rosyjskiej, badacz historii dramatu i teatru rosyjskiego. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na dramacie i teatrze rosyjskim, zarówno klasycznym, jak i współczesnym. Jest autorką książek: *Powieści Wasyla Narieźnego na tle prozy satyryczno-obyczajowej XVIII i początku XIX wieku* (1978), *Dramat rosyjski okresu Oświecenia (1765—1825). Ze studiów nad komedią i gatunkami pokrewnymi* (1987), *Tragedia rosyjska doby Oświecenia (1747—1825)* (1993), *Teatr, życie, gra. Studia o pisarstwie dramatycznym Nikołaja Kolady* (2002), *Dramaturdzy z Jekaterynburga. „Szkoła” Nikołaja Kolady* (2007), *Róża i płaszcz. Teatr Mariny Cwietajewej* (2009).

Prof. zw. dr hab. **Witold Kolbuk**, kierownik Katedry Kultury Bizantyjsko-Słowiańskiej KUL, badacz dziejów cerkwi prawosławnej na dawnych ziemiach II Rzeczypospolitej, unii brzeskiej, historii unitów. Autor licznych publikacji poświęconych tym tematom. Autor książek: *Cerkiew prawosławna w Polsce międzywojennej, Kościoły wschodnie w Rzeczypospolitej około 1772 roku: struktury administracyjne*.

Dr. hab. prof. UW **Magdalena Dąbrowska**, historyk literatury rosyjskiej, komparatysta, profesor Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadzi badania nad literaturą rosyjską czasów Oświecenia oraz rosyjsko-zachodnioeuropejskimi związkami literackimi i kulturalnymi. Jest autorką dwóch monografii (*Rosyjska opowieść sentymentalna przełomu XVIII i XIX wieku*, 2003; *Dla pożytku i przyjemności. Rosyjska podróż sentymentalna przełomu XVIII i XIX wieku*, 2009) oraz kilkudziesięciu artykułów naukowych, poświęconych w większości zapomnianym pisarzom, wydarzeniom i zjawiskom literackim. Od 2012 roku jest dyrektorem Instytutu Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego i kierownikiem Zakładu Historii Literatury Rosyjskiej UW.

Mgr **Paulina Charko-Klekot**, absolwentka filologii rosyjskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, obecnie doktorantka na Uniwersytecie Śląskim. Rozprawę doktorską zamierza poświęcić przemianom w kreacji postaci kobiet w najnowszej dramaturgii rosyjskiej. Jej debiutem badawczym był artykuł poświęcony Leonidowi Andriejewowi jako psychologowi ludzkiej duszy, zamieszczony w tomie 22 „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych” (2012).

Dr **Mirosława Michalska-Suchanek**, wykładowca w Zakładzie Lingwistyki Stosowanej w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego. Pracę doktorską zatytułowaną

Poetyka nastroju. Na materiale opowiadań nowelistów rosyjskich II połowy XIX wieku napisała pod kierunkiem prof. dr. hab. Piotra Fasta. Obszar jej zainteresowań naukowych obejmuje: historię literatury rosyjskiej, teorię literatury oraz dydaktykę języka obcego, ze szczególnym uwzględnieniem języków specjalistycznych. Koncentruje się na problemie badawczym: literatura wobec tematyki aktów samobójczych.

Dr **Nel Bielniak**, adiunkt w Zakładzie Literatur Wschodniosłowiańskich w Instytucie Neofilologii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jej zainteresowania badawcze dotyczą literatury, kultury i filozofii rosyjskiej przełomu XIX i XX wieku (realizm, neorealizm, modernizm), zwłaszcza życia i twórczości Siergieja Siergiejew-Censkigo oraz Ilji Erenburga. Jest autorką monografii *Historia a jednostka w twórczości Siergieja Siergiejew-Censkigo* (2007). Najnowsze prowadzone przez nią badania mają na celu ukazanie wpływu poetyki realizmu oraz modernizmu na prozę Aleksandra Kuprina, a także wpisanie jego twórczości w szeroki kontekst zjawisk zarówno literackich, jak i historycznych, społecznych oraz filozoficznych przełomu XIX i XX wieku.

Dr **Jadwiga Gracla**, historyk literatury rosyjskiej. Jej zainteresowania badawcze obejmują przede wszystkim dramaty i teatr rosyjski, ale także europejski, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru niemieckojęzycznego. Jej prace badawcze poświęcone są głównie epoce przełomu XIX i XX wieku. Jest autorką książki *Dramaturgia rosyjska przełomu XIX i XX wieku w świetle przemian teatru w Europie* (2001) oraz licznych artykułów, a także współredaktorem tomów „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych”.

Dr **Monika Sidor**, adiunkt w Katedrze Literatury Rosyjskiej w Instytucie Filologii Słowiańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Jej zainteresowania naukowe obejmują następujące problemy badawcze: pogranicza literatury i historii, fikcja a fakt w literaturze, antropologia literacka, duchowość w literaturze, geopoetyka. Jej prace koncentrują się na tematach: Rosja w twórczości emigrantów rosyjskich, duchowość w literaturze rosyjskiej, przestrzeń miejska w twórczości emigrantów rosyjskich, mitologizacja historii w literaturze rosyjskiej. Jest autorką książki *Rosja i jej duchowość. Proza „pierwszej fali” emigracji rosyjskiej*, (2009).

Mgr **Marta Niedziela-Janik**, doktorantka na Uniwersytecie Śląskim. Interesuje się rosyjską dramaturgią współczesną, zwłaszcza twórczością Niny Sadur oraz jej córki Jekatieriny Sadur. Obszarem jej badań jest mistyka, fantastyka w dramaturgii obu pisarek. Debiutowała w „Slavii Orientalis” (2011, nr 1).

Mgr **Maria Polakowa**, doktorantka w Zakładzie Historii Literatury Rosyjskiej Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej UŚ. Zainteresowania badawcze: najnowsza dramaturgia rosyjska i białoruska. Autorka artykułów poświęconych temu zagadnieniu. Przygotowuje pracę doktorską na temat dramaturgii białoruskiej w kontekście związków z dramaturgią rosyjską.

Prof. zw. dr hab. **Kazimierz Prus**, kierownik katedry Literatury Rosyjskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Specjalizuje się w badaniach twórczości XIX wieku, szczególnie liryki romantycznej, a także związków kulturowych polsko-rosyjskich w XX wieku, zwłaszcza zagadnień translatoologii. Autor m.in. książki: *Rosyjska liryka romantyczna. Gatunki nietradycyjne, O współczesnej rosyjskiej modlitwie poetyckiej* oraz wielu artykułów.

Dr **Albert Nowacki**, adiunkt na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Jego zainteresowania badawcze dotyczą historii literatury ukraińskiej XX wieku ze szczególnym uwzględnieniem literatury Ukrainy radzieckiej w okresie międzywojennym i tekstów publicystycznych oraz historii współczesnej literatury ukraińskiej w kontekście najnowszych tendencji ogólnoswiatowych (gen-

der, problematyka ciała i erotyzmu, wpływy zachodnie). Problematyka jego prac obejmuje: ukraińską dyskusję literacką lat 1925—1928, twórczość Mykoły Chwyłowego oraz pisarzy z kręgu WAPLITE, twórczość neoklasyków, modernizm ukraiński, współczesną literaturę ukraińską (Lubko Deresz, Jurij Andruchowycz, Jurij Pokalczuk, Oksana Zabużko, Irena Karpa, Lubko Deresz, Serhij Żadan), ukraińskie inspiracje literaturą światową. Jego preferencje badawcze uzupełniają zagadnienia z dziedziny językoznawstwa (historia języka ukraińskiego) oraz przekładoznawstwa, w tym praktycznego przekładu tekstów literackich, użytkowych i technicznych.

Dr **Violetta Mantajewska**, doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa. Jej zainteresowania badawcze obejmują: kulturę / literaturę modernizmu i awangardy (kontekst filozoficzny, a szczególnie matryca Pisma Friedricha Nietzschego, Andrieja Bielego, Michaiła Bachtina), teorię (teorie) literatury (literatur) / teorię (teorie) kultury (kultur), myśl radykalną (Friedricha Nietzschego, Gillesa Deleuze'a, Michela Foucaulta, Rolanda Barthes'a, Jacques'a Derridy). Jest autorką monografii *Mit i archetyp w prozie Andrieja Bielego*.

Redaktor
OLGA NOWAK

Projektant okładki
AGNIESZKA SZYMALA

Redaktor techniczny
MAŁGORZATA PLEŚNIAR

Korektor
LIDIA SZUMIGAŁA

Łamanie
EDWARD WILK

Copyright © 2014 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISSN 0208-5038
(wersja drukowana)
ISSN 2353-9674
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 12,5. Ark. wyd. 16,0.
Papier offset. kl. III, 90 g   Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Więcej o książce

CENA 20 ZŁ | ISSN 0208-6336
(+ VAT) | ISSN 2353-9674

